

Mediepåvirkning

Hvordan anonymisering og virkemidler i media kan påvirke publikums meninger

Bacheloroppgave i journalistikk

Universitetet i Stavanger

2022

Marte Charlotte Endal, 254605

Veileder: Ragnhild Sofie Selstø

Forside

Bacheloroppgave

Studieprogram: Journalistikk

Opptaksår: 2019

Er oppgaven konfidensiell? NEI: **JA:**

Kan oppgaven benyttes til undervisningsformål (anonymt)? JA: **NEI:**

Forfatter

Studentnummer:	Navn:
254605	Marte Charlotte Endal

Oppgavens tittel:

Mediepåvirkning

Hvordan anonymisering og virkemidler i media kan påvirke publikums meninger

Veileder: Ragnhild Sofie Selstø

SAMMENDRAG

Temaet for denne oppgaven er mediepåvirkning og handler om hvordan bruk av anonymisering og virkemidler i media kan påvirke publikum til å tenke i den ene eller den andre retningen. Oppgaven bygger på den kvalitative metoden, tekstanalyse, der jeg analyserer NRK Brennpunkt sin dokumentarserie; «Drapet i akebakken», som handler om en fire-, fem- og seksåring som i 1994 ble tiltalt for å ha drept sin fem år gamle venninne. Serien ble publisert i 2021 og vi får høre om kriminalsaken gjennom både politiet, eksperter og fem- og seksåringen selv, i tillegg til deres mødre. Det ble, ifølge dokumentbevisene, brukt ulovlige metoder på barna da denne saken sto på i 1994 og det er mange elementer og virkemidler i dokumentarserien som gjør at barna fremstår som uskyldige. Saken ble gjenopptatt etter at serien ble publisert i 2021, noe som kanskje ikke hadde skjedd dersom serien ikke hadde blitt laget. Med min problemstilling «Hvordan kan anonymisering og bruk av virkemidler påvirke publikums meninger om noen er skyldig eller uskyldig?», har jeg kommet frem til mine funn; *Barnet- det ideelle offer*, *Anonymisering som positiv effekt* og *Virkemidler som positiv fordel*. Min konklusjon er at barna som i 1994 tilsto og ble tiltalt for drapet på Silje Marie Redergård, blir ifølge mine funn, utfra denne dokumentarserien fremstilt som om de er nærmere offerrollen enn rollen som gjerningspersoner. Dette betyr at publikum lett kan bli påvirket til å gjøre seg opp en mening om at barna er uskyldige.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	3
1.0 Innledning og bakgrunn for valg av oppgave.....	5
1.1 Problemstilling	6
1.2 Oppbygging av oppgaven	7
2.0 Teori.....	8
2.1 Mediepåvirkning	8
2.2 Identifiseringstrapp	8
2.3 Det ideelle offer	10
3.0 Metode	11
3.1 Valg av metode	11
3.2 Tekstanalyse.....	12
3.2.1 Analyseprosess	12
3.2.2 Virkemidler	13
3.2.3 Valg av tekst	14
3.2.4 Metodekritikk.....	15
3.3 Etiske hensyn.....	16
4.0 Presentasjon av funn og drøfting.....	16
4.1 Barnet- det ideelle offer	16
4.2 Anonymisering som positiv effekt	18
4.3 Virkemidler som positiv fordel.....	21
Konklusjon	24
LITTERATURLISTE	25

1.0 Innledning og bakgrunn for valg av oppgave

Svein Brurås, professor i medievitenskap, hevder at mange tror anonymisering av kriminelle i media har blitt dårligere med årene og at pressen i Norge har blitt sløvere. Slik er det ikke. Tvert imot er det strengere i dag enn det var for bare noen tiår siden (2020, s.256). I dokumentarserien «Drapet i Akebakken», forteller to av barna som ble tiltalt for drapet på Silje og som dermed ble gjerningspersoner i 1994, sin side av denne saken. Deres mødre er også med å fortelle. Personene har et ønske om å ikke bli gjenkjent og har derfor blitt anonymisert i denne dokumentarserien.

En oktoberdag i 1994 lekte tre små gutter i alderen fire, fem og seks år sammen med den fem år gamle venninnen sin, Silje Marie Redergård. Etter noen timer i akebakken ligger den lille jenta livløs i snøen og guttene ender opp med å få skylda for å ha tatt livet av henne. I 2021, 27 år etter hendelsen, publiserte NRK Brennpunkt dokumentarserien, «Drapet i akebakken». Denne serien forteller om selve kriminalsaken, hva politiet gjorde, samt at fem- og seksåringen, nå i voksenalder, forteller sin side av saken sammen med sine mødre. I tillegg til dette går ulike eksperter gjennom de gamle dokumentene som ble skrevet da denne saken sto på.

I 1994 var det de små barna som fikk skylda for drapet. De ble tiltalt på grunnlag av at de tilsto, men ble ikke straffet ettersom de var under den kriminelle lavalderen. I stedet måtte de gjennom psykologiske vurderinger, samt oppfølging av barnevern og sosialtjeneste. Nå sier de selv at de ikke står bak denne ugjerningen, men at de ble presset av politiet til å tilstå.

Ifølge politiet var kronbeviset på at barna hadde drept Silje, at de *eneste* fotsporene rundt der Silje lå, var små barnefotspor. Dette viste seg å ikke stemme, da det i andre deler av politiets dokumenter viser at området var nedtråkket av fotspor i alle størrelser, ikke bare barnefotspor. I tillegg til dette fortalte omsider barna at de hadde slått, sparket og hoppet på jenta, samt kastet en stein og noen isklumper på henne, der seksåringen viste størrelsen på steinen som hadde blitt brukt. Rettsmedisinerne kom frem til at skadene på jenta kunne være forårsaket av barn og de hadde derfor enda et *bevis* på at barna var skyldige. Selv om politiet på den tiden sa de hadde bevis, konkluderer ekspertene i dokumentarserien med at det ikke finnes tekniske bevis for at det var guttene som drepte Silje. Politiet fikk i 1994 ros fra daværende

statsadvokat for arbeidet med Silje-saken, men får nå kritikk for hvordan de på den tiden etterforsket saken, samt måten de avhørte barna på. I denne serien stiller NRK-journalistene spørsmål om barna ble utsatt for justismord og rett etter serien ble publisert i 2021, beordret statsadvokaten gjenopptakelse av etterforskningen.

Flere av de som er med i denne dokumentarserien vil ikke stå frem med navn og bilde. Det er på grunn av dette brukt flere former for anonymisering på de ulike personene der de er anonymisert i ulik grad. Punkt 4.7 i Vær Varsom-Plakaten (VVP) har altså stått sentralt i produksjonen av denne serien.

VVP § 4.7.

Vær varsom med bruk av navn og bilde og andre klare identifikasjonstegn på personer som omtales i forbindelse med klanderverdige eller straffbare forhold. Vis særlig varsomhet ved omtale av saker på tidlig stadium av etterforskning, i saker som gjelder unge lovovertredere, og der identifiserende omtale kan føre til urimelig belastning for tredjeperson. Identifisering må begrunnes i et berettiget informasjonsbehov. Det kan eksempelvis være berettiget å identifisere ved overhengende fare for overgrep mot forsvarsløse personer, ved alvorlige og gjentatte kriminelle handlinger, når omtaltes identitet eller samfunnsrolle har klar relevans for de forhold som omtales, eller der identifisering hindrer at uskyldige blir utsatt for uberettiget mistanke (Pressens Faglige Utvalg, 2021).

1.1 Problemstilling

I denne oppgaven har jeg analysert NRK sin dokumentarserie, «Drapet i akebakken», ettersom dette er en serie som innebærer ulike virkemidler og mye anonymisering, samt flere grader av anonymisering. På bakgrunn av dette har jeg laget meg denne problemstillingen:

Hvordan kan anonymisering og bruk av virkemidler påvirke publikums meninger om noen er skyldig eller uskyldig?

For å svare på dette vil jeg ta utgangspunkt i dokumentarserien «Drapet i akebakken». Mine konklusjoner i denne oppgaven bygger på funn gjennom tekstanalyse, teori og drøfting, og jeg kom ved hjelp av dette frem til disse tre temaene; *Barnet- det ideelle offer, Anonymisering*

som positiv effekt og Virkemidler som positiv fordel. Jeg konkluderer med at barna blir fremstilt som om de er nærmere offerrollen enn rollen som gjerningspersoner.

Sammensetningen av audiovisuelle virkemidler og rekonstruksjoner fremhever hvor små barna var da ulykken skjedde, noe som er med på å sette barna i en uskyldig posisjon. Det er altså flere ting som kan være med på å påvirke publikum slik at de gjør seg opp en mening om at barna er uskyldige; en god blanding av rekonstruksjoner, anonymisering, lyssetting, kameraets plassering, lyd og musikk.

1.2 Oppbygging av oppgaven

Denne oppgaven består av fem kapitler medregnet dette innledende kapittelet og er bygget opp som følgende:

- Kapittel 2 tar for seg den teoretiske forankringen for oppgaven.
- Kapittel 3 beskriver forskningsmetoden, samt redegjør for mitt valg av metode.
- Kapittel 4 inneholder presentasjon av funn og drøfting.
- Kapittel 5 er min konklusjon for denne oppgaven.

2.0 Teori

Jeg har valgt å dele teorikapittelet inn i tre ulike deler som vil være med på å underbygge min drøfting; *Mediepåvirkning*, *Identifiseringstrapp* og *Det ideelle offer*.

2.1 Mediepåvirkning

Når journalister velger ut og produserer nyheter, former de publikums forståelse av hva som er viktige saker og ikke. Dette kan påvirke publikums holdninger og deres meninger kan derfor bli styrt av media (Lecheler & De Vreese, 2019, s.12).

Bruken av foto og video har også stor påvirkningskraft og er noen av de sterkeste virkemidlene mediene har. Selv om en dokumentarfilm skal skildre virkeligheten og dokumentere en historie med faktiske belysninger (Bastiansen, 2011, s.27-28), brukes det forskjellige virkemidler for å få frem og forsterke ulike følelser. Fotografiets styrke er nettopp følelser og fremkaller en stemning hos oss. Dette være seg blant annet glede, sorg og sinne (Røsok-Dahl, 2021, s.93). På samme måte kan vi bli berørt når vi ser en video.

Det å gjenskape en hendelse, eller deler av en hendelse, kalles en rekonstruksjon. Dette er et virkemiddel som forteller historien og kan gjøre det enklere for publikum å forstå selve hendelsen. Når en ønsker å bruke dette virkemiddelet må det bli tatt en etisk overveielse. «Slike rekonstruksjoner kan *langt på vei* og kanskje *i hovedsak* være sanne- men aldri i alle detaljer. De vil alltid inneholde elementer som ikke er sanne. Men viktigere: rekonstruksjonen *er* ikke selve hendelsen, men den er en *forestilling*, en dramatisering» (Brurås, 2020, s.171). Dersom rekonstruksjonen blir tilpasset bildemediets krav og betingelser, kan den være informativ og på denne måten fortelle historien på en god måte, noe som hjelper publikum til å forstå saken. Likevel, dersom dette virkemiddelet tas i bruk, er det en forutsetning at publikum ikke ledes til å tro at det de ser er den virkelige hendelsen. Bildene skal altså være tydelig merket (Brurås, 2020, s.171-172).

2.2 Identifiseringstrapp

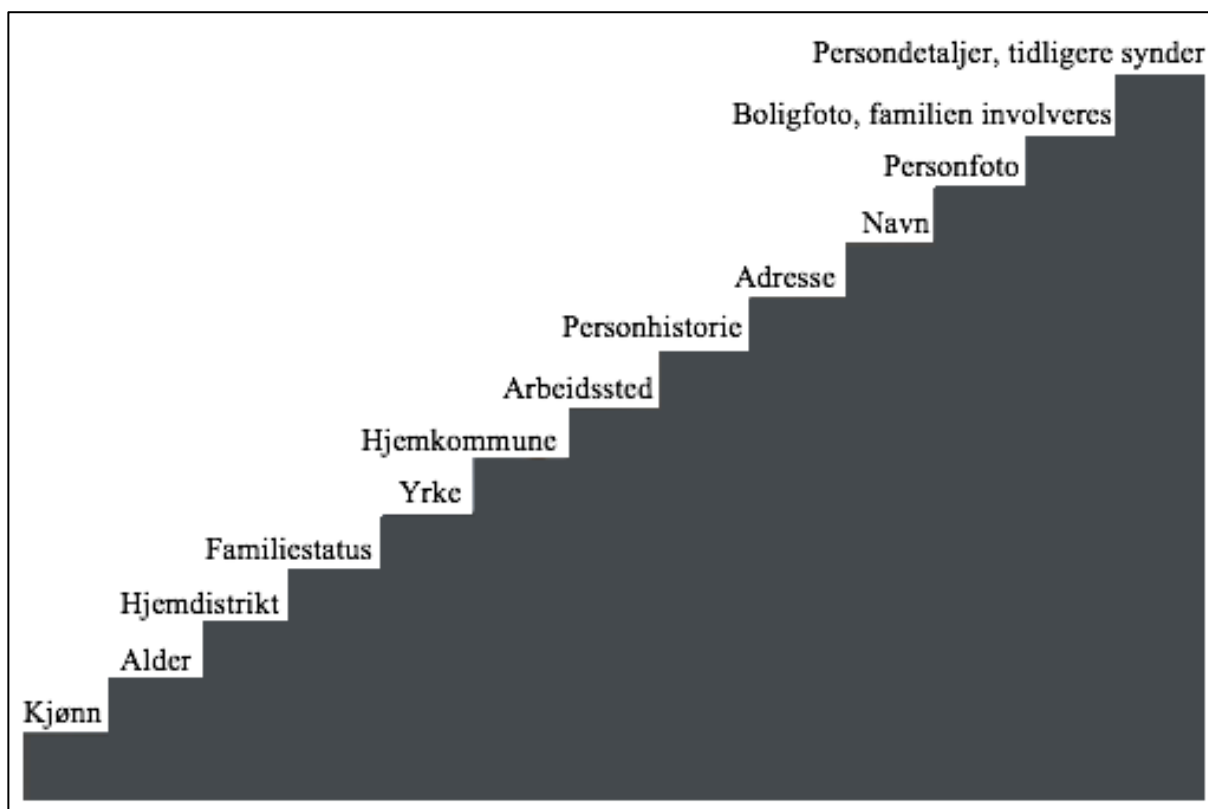
I journalistikken møter en gjerne på ulike saker der personer til en viss grad skal holdes anonyme. Dette være seg kriminalsaker og barnevernssaker, samt sosialsaker og

ulykkesreportasjer. I presseetisk sammenheng må en da veie sakens offentlige interesse opp mot belastningen for den omtalte og i hvilken grad personen skal identifiseres (Brurås, 2020, s.256).

Kilder skal som hovedregel identifiseres. Når en bruker anonyme kilder er det vanskelig å sjekke om utsagnene deres er korrekt og en skal derfor prøve å unngå disse kildene med mindre informasjonen ikke er mulig å få tak i på annet vis (Omdal, Gerhardsen, Sannum & Sætre, 2019, s.21). Likevel, kildevernet står sterkt. Når en først bruker anonyme kilder skal en verne om offer og kriminelle, med mindre det er av offentlig interesse. De fleste som blir anonymisert i media er dermed ofte enten et offer eller en kriminell. Det kan også oppstå situasjoner der identifisering kan skade tredjepart og ifølge VVP § 3.1 er det i nettopp slike tilfeller det er viktig med anonymisering (Pressens Faglige Utvalg, 2021). I tillegg til dette står det i VVP § 4.8 at det er «god presseskikk å ta hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen kan få for barnet» (Pressens Faglige Utvalg, 2021). Barn er altså noen av de som blir prioritert høyest når det kommer til forsiktighet i media.

Journalist, Nils E. Øy, laget for noen år tilbake en identitetstrapp som skal være et hjelpemiddel i avveiningen av hvilken grad vedkommende skal identifiseres. Dette er en trapp med 13 trappetrinn, der hvert enkelt trinn betyr en økning av antall personer som kan gjenkjenne personen som er omtalt. Det laveste trappetrinnet er *kjønn* og skal i all hovedsak være uproblematisk å publisere. Deretter kommer *alder*, etterfulgt av *hjemdistrikt* og *familiestatus*. Øy sier selv i en artikkel på Journalisten.no at «Om miljøet er lite nok, er alder nok til å identifisere, særlig på et lite hjemsted. Om personene er gift eller ugift, snevrer også inn antallet mulige personer» (Frey, 2006). Alle trappetrinnene er med på å øke mulighetene for identifikasjon, men dersom en bruker de siste trinnene, kan omtrent hvem som helst finne ut hvem vedkommende er (Brurås, 2020, s.266).

Grafikk 1: Modellen basert på Øys identitetstrapp. Illustrert av Marte Endal

2.3 Det ideelle offer

Nils Christie, professor i kriminologi, har skrevet artikkelen «The Ideal Victim», som en kan finne i boken *From crime policy to victim policy*. Selv om dette er en gammel artikkel er temaet fortsatt aktuelt og er på grunn av dette relevant for min oppgave.

Christie har i denne artikkelen beskrevet hvilke kjennetegn han argumenterer det ideelle offeret har. I denne settingen tenker han ikke på de som står i størst fare for å bli et offer, ei heller ikke de som anser seg selv som offer. Det Christie mener med *ideelt offer*, er de som mest sannsynlig får den legitime statusen som offer når de utsettes for noe kriminelt. Det ideelle offeret er altså, ifølge Christie, svakt. Dette være seg noen som enten er syk, gammel eller veldig ung. Jo svakere offeret er, eller oppfattes å være, jo lettere får personen offerstatus. Hans eget eksempel på hvem som er det ideelle offeret, er en liten, gammel dame som er på vei hjem etter å ha hjulpet sin syke søster. Det er midt på lyse dagen og den gamle damen blir overfalt og ranet av en stor mann som skal bruke pengene på alkohol og narkotika.

Denne gamle damen er altså det nærmeste en kan komme det ideelle offer (Christie, 1986, s.18-19).

Joris van Wijk har skrevet at «Children are most easily given the victim status. If two equally innocent persons – an adult and a child – are tortured or beaten to death by the same offender, the moral outrage will be largest concerning the child» Wijk (2013, s.162). Det er klart at alle typer mennesker kan være i offerrollen, men det er altså barnet, sammen med gamle, syke eller kvinner, som først havner i denne rollen.

Når det finnes et ideelt offer, vil det også være naturlig at det finnes en ideell gjerningsperson. Christie (1986, s.19-26) beskriver den ideelle gjerningsmannen som en som tydelig skiller seg fra offeret, altså at han er en stor, slem, farlig og fremmed mann, som ikke har en personlig relasjon til offeret. Han beskrives nærmest som et ikke-menneske. «The more ideal a victim is, the more ideal becomes the offender. The more ideal the offender, the more ideal is the victim» (Christie, 1986, s.25).

3.0 Metode

Jeg har valgt å ta i bruk en kvalitativ forskningsmetode, der jeg vil benytte meg av tekstanalyse. I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for mitt valg av metode, bakgrunn for valg av innhenting av data, samt etiske hensyn og metodekritikk. I denne oppgaven snakker jeg om fem- og seksåringen både som barn, men også som voksne. Siden vi ikke vet navnene deres, samt at de i dokumentarserien blir kalt fem- og seksåringen, har jeg valgt å gjøre det samme. Når jeg skriver «mennene» mener jeg altså barna i voksen alder. Jeg omtaler dem også noen ganger som «fem- og seksåringen» selv om jeg snakker om dem i voksen alder. Dette for å tydeliggjøre hvem jeg snakker om. Fireåringen er ikke intervjuet i denne serien, men er med i noen av rekonstruksjonene. Han blir derfor nevnt et par ganger i denne oppgaven.

3.1 Valg av metode

Vi skiller mellom to forskningsmetoder; kvalitativ- og kvantitativ metode. Forskjellen på disse metodene er hvordan informasjonen innhentes. Den kvalitative metoden benyttes for å

få innsikt i andre menneskers tanker, opplevelser og erfaringer, altså ting som ikke kan tallfestes eller måles. Dette kan også være tekstanalyse der en som forsker selv undersøker og analyserer noe. Den kvantitative metoden, derimot, benytter målinger, statistikk eller tallmateriale (Østbye, Helland, Knapskog, Larsen & Moe, 2017, s.21-22). Begge metodene kan belyse viktige aspekter, så her er det opp til forskeren hva en ønsker å finne ut, samt hvilken metode som egner seg best til å besvare den utvalgte problemstillingen. Jeg har valgt å benytte meg av den kvalitative forskningsmetoden, ettersom det er den metoden som vil hjelpe meg å komme meg nærmest svaret om hvordan anonymisering og bruk av virkemidler kan påvirke publikums meninger om noen er skyldig eller uskyldig.

3.2 Tekstanalyse

Som nevnt over har jeg brukt den kvalitative metoden, tekstanalyse, for å besvare denne oppgaven. I medievitenskapelig sammenheng brukes ordet *tekst* som en fellesbetegnelse for mediens uttrykksformer. Dette være seg skrift, lyd og musikk, levende bilder, video og stillbilder (Østbye, et al., 2017, s.61-64). Jeg vil se nærmere på hvordan bruken av anonymisering og virkemidler kan være med på å påvirke publikum til å tenke at barna i denne serien er skyldige eller uskyldige. Når jeg i denne oppgaven skriver «tekst», mener jeg altså *dokumentarserien* «Drapet i akebakken».

3.2.1 Analyseprosess

Tekstanalyse var den første delen av oppgavens analyseprosess. Jeg så gjennom dokumentarserien flere ganger, der jeg hver gang så etter nye ting som kunne være relevant for min oppgave. Jeg så blant annet på kameravinkel, musikkbruk, gjentakelser og rekonstruksjon, og førte opp resultatene i et skjema mens jeg holdte på. Dette for å få en enkel oversikt.

Antall ganger	Video	Lyd
16	Barneføtter	
21	Barnehender	
16	Barn leker i snøen	
7	Barn i snøen	
12		Barnelatter/barnelek
1		Tung pust
1		Barn som prater

3.2.2 Virkemidler

Det var mye jeg skulle se etter da jeg begynte gjennomgangen av serien. Jeg valgte derfor å ta for meg del for del, der jeg så på forskjellig bruk av virkemidler hver gang. Det første jeg la merke til, var kameraets plassering. Ved å filme i ulike vinkler og perspektiver kan en oppnå forskjellige effekter. Dersom noen filmes nedenfra, vil som regel personen fremstå som stor, mektig eller autoritær. Når noen blir filmet ovenfra, derimot, vil personen gjerne virke underlegen og liten. Midt mellom har vi normalperspektiv, som blir filmet i øyehøyde og gir et nøytralt bilde (Njaastad, 2010, s.47). Sistnevnte er, ifølge Brown (2016, s.42), det perspektivet som oftest blir brukt når mennesker blir filmet.

En velger utsnitt alt etter hva en ønsker å fortelle og hvor mye en vil vise. Dersom en velger å plassere seg langt unna det som skal filmes, får en et ultratotalt utsnitt. Dette utsnittet brukes for å etablere en scene og gir en oversikt over plassen som blir filmet. På andre enden av skalaen har vi det ultranære utsnittet. Dette er et utsnitt som er så tett på motivet at en ikke kan se hele ansiktet og blir brukt når en blant annet skal fremheve en detalj eller en reaksjon. I midten har vi resten av utsnittstypene som går fra langt unna til helt nært (Røsok-Dahl, 2021, s.52-53). Et annet verktøy som tas flittig i bruk i historiefortelling, er *kamerafokus*. Dersom det ikke er et bestemt fokus når det for eksempel er en person som blir filmet, kan bakgrunnen lett virke forstyrrende. Når bakgrunnen er ute av fokus, derimot, og det eneste som ikke er *uklart* er personen, får vedkommende på denne måten all oppmerksomheten (Brown, 2016, s.38).

Deretter noterte jeg meg hvordan bruken av lyd og musikk var. Musikk er stemningsskapende og er på grunn av dette svært kraftfullt som fortellerelement. Dette er altså et virkemiddel som kan fremheve følelser og bilder hos publikum (Njaastad, 2010, s.50). Stillhet er også et virkemiddel og kan være like effektivt som musikk og lyd. Ifølge Michel Chion (1994, s.57) er det nødvendig med bruk av lyder, ettersom det blir en dypere stillhet når det først blir stille. Stillhet blir dermed produktet av en kontrast. Når det kommer til bruk av lydeffekter, er dette noe en etisk sett skal være forsiktig med. Det kan fort bli uetisk å bruke en lyd som ikke opprinnelig har noe med saken å gjøre (Røsok-Dahl, 2021, s.102-103).

Til slutt så jeg på hvordan det er brukt lys og farger i dokumentarserien. Lyssetting er hovedverktøyet når det kommer til filmopptak og blir tatt i bruk for å sette stemning og mening til innholdet i et klipp. Dette er med på å tydeliggjøre atmosfæren i en fortelling og fremhever med dette egenskaper ved motiver. På samme måte er fargebruk med på å gi mening til innholdet og er en viktig del av historiefortellingen. Varme og kalde, lyse og mørke farger er med på å forsterke effektene som lyssettingen skaper (Brown, 2016, s.260-265). Fargene gul og blå, for eksempel, kan ifølge Johann Wolfgang von Goethe gi to forskjellige uttrykk. Det finnes altså en pluss-side og en minus-side når det kommer til farger. De som holder til på pluss-siden er i gulnyanser og gir et varmt og behagelig uttrykk. På minus-siden, derimot, har vi blånyanser som gjør at en kan kjenne på en slags kulde. Denne fargen har en tendens til å overføre følelsen av melankoli, engstelse og dysterhet. Dersom det er blått lys i et rom, kan rommet oppleves større, men samtidig tomt og kaldt (2015, s.276-311).

Da dette var gjort, så jeg gjennom dokumentarserien enda noen ganger og konsentrerte meg om bruken av anonymisering. Da så jeg etter ulike former for identifikasjon og om noe, ifølge identifiseringstrappen, kunne være med på å avsløre dem. Materialet jeg har innhentet vil bli presentert og analysert i det kommende kapittelet, «Presentasjon av funn og drøfting».

3.2.3 Valg av tekst

Dokumentarserien «Drapet i akebakken» handler som nevnt om Silje Marie Redergård som i 1994 ble funnet død, der vennene hennes på fire, fem og seks år til slutt tilsto og dermed ble gjerningspersoner i denne saken. Serien tar for seg selve kriminalsaken, hva politiet gjorde den gangen og fem- og seksåringen som i voksen alder forteller sine opplevelser rundt denne

saken, i tillegg til eksperter som går gjennom kriminalsakens dokumenter. Barna ble den gangen tiltalt på grunnlag av at de tilsto, men hevder nå at de ikke står bak denne ugjerningen og at de ble presset av politiet til å tilstå. Politiet har fått kritikk for hvordan de i 1994 jobbet med denne saken og NRK-journalistene setter nå spørsmål ved om barna ble utsatt for justismord.

Ettersom jeg i denne oppgaven vil se på hvordan publikums meninger kan bli påvirket av anonymisering og virkemidler, passer denne dokumentarserien godt siden den inneholder mye av nettopp dette. Serien har tatt i bruk både musikk, lydeffekter, kameravinkel og lys, for å nevne noe, hvorav alle virkemidlene kan ha en påvirkningskraft. Etter serien ble publisert i 2021 ble saken gjenopptatt, noe som kanskje ikke hadde skjedd dersom serien ikke hadde blitt laget. Mennene, som i 1994 var fire, fem og seks år gamle, venter dermed nå på det endelige svaret på om de er skyldige i drapet på Silje Marie Redergård.

3.2.4 Metodekritikk

Det er viktig at en gjennom forskningen får innsikt i virkeligheten. Begrepene reliabilitet og validitet er altså nyttige når en skal vurdere kvalitet i forskninger. I en forskningsoppgave vil en ofte lure på om forskningens funn er av valid karakter og ettersom jeg har benyttet meg av den kvalitative metoden, tekstanalyse, kan ikke informasjonen generaliseres. Det er mange faktorer som kan påvirke tolkningen og personer tolker gjerne derfor teksten ulikt. Funn og analyse kan på grunn av dette ende opp ulikt og det er derfor viktig å være bevisst på at en ikke kommer til endelige svar når en tolker en tekst (Østbye, et al., 2017, s.25-27).

I podkasten «Tut & Mediekjør» snakker dokumentarseriens regissør, Mari Allgot Lie, og researcher, Harald Eraker, om hvordan de jobbet med denne serien. Denne har jeg benyttet meg av i denne oppgaven. Lie var også på Universitetet i Stavanger (UiS) der hun hadde et seminar hvor hun snakket om skapelsen av og arbeidet bak serien, i tillegg til at jeg har brukt dokumentarseriens metoderapport. Dette har vært med på å bekrefte flere av funnene jeg selv har kommet frem til og jeg velger derfor å tro at informasjonen jeg har innhentet, etter mine premisser, er korrekt. Når jeg sier *mine premisser*, mener jeg det som jeg nevner i avsnittet over. Måten jeg analyserer på, kan gi andre resultater enn dersom noen andre hadde gjort det samme. Lenger ned i oppgaven vil en se at jeg har telt hvor mange ganger spesifikke klipp dukker opp i løpet av serien, deriblant hvor mange ganger barna leker i snøen. Dersom det blir

vist et klipp av barna i snøen, hvor det deretter blir vist et klipp fra intervjuet, og det går rett tilbake til barna i snøen igjen, anser jeg det som *ett* klipp, ikke to.

3.3 Etske hensyn

Min utfordring i dette prosjektet er å legge bort det svaret jeg selv ønsker skal være riktig. For at forskningen skal bli så korrekt som mulig, må jeg holde meg objektiv hele veien og jobbe ut fra dataene jeg henter inn ved hjelp av tekstanalysen. Målet er å finne ny kunnskap og nettopp derfor må jeg jobbe ut fra det jeg finner ut, fremfor det jeg tenkte før jeg startet tekstanalysen.

4.0 Presentasjon av funn og drøfting

I dette kapittelet vil jeg presentere mine funn og drøfte dem opp mot relevant teori. Jeg deler funnene inn i tre deler; *Barnet- det ideelle offer*, *Anonymisering som positiv effekt* og *Virkemidler som positiv fordel*. Dette for å best kunne besvare problemstillingen min; «Hvordan kan anonymisering og bruk av virkemidler påvirke publikums meninger om noen er skyldig eller uskyldig?»

4.1 Barnet- det ideelle offer

I alle episodene av denne dokumentarserien, har det blitt fremhevet hvor små disse barna er og om de i det hele tatt er i stand til å ta livet av den jevnaldrende jenta. Regissør Lie har uttalt i podkasten «Tut & Mediekjør» at det har vært et ønske å fremheve nettopp hvor små barna er (Sannum & Bergestuen, 2022). Ved å ta i bruk rekonstruksjoner får en gjentatte ganger se de små barnekroppene, både når de leker og ler sammen i akebakken, men også når de sitter i de små avhørsrommene. På samme måte kan rekonstruksjonene få frem detaljer som kan bidra til å gi et mer riktig bilde av det som skjedde.

I løpet av dokumentarseriens fire episoder, blir det vist 16 nærbilder av barnas små føtter som dingler utenfor sofaen, samt 21 nærbilder av barnas små, klumpete hender. I tillegg til dette blir det vist 16 klipp av barna som leker sammen i snøen. Det er også flere klipp der barna står

ved siden av foreldre, politibilen og sofaen, for å nevne noe, der en ser hvor små barna faktisk er, sammenlignet med det de står ved siden av. Samt at når det yngste barnet, fireåringen, sitter i stolen- er beina nesten for korte til å rekke utenfor stolkantene.

I dokumentarseriens metoderapport står det skrevet at de ikke bare skulle legge vekt på det som var til barnas fordel, men at de også skulle ta med det som talte for at det var guttene som sto bak Siljes død (Brennpunkt, 2021, s.17). Et eksempel på dette er i dokumentarseriens første episode da vi får vite at fireåringen allerede første kvelden sa at det var barna som sto bak drapet på Silje (NRK TV, 2021, 15:43). Dette fortalte han uoppfordret og var dermed grunnen til at barna havnet i søkelyset. I tillegg til dette avslører til slutt både fem- og seksåringen at de har vært med på å slå, sparke og å kaste ting på henne. Et annet eksempel som ikke taler til barnas fordel er at femåringen i episode to forteller om hvordan han var som barn. Det var mistanke om at han hadde MDB, som nå betegnes som ADHD, og ble på den tiden oppfattet som utagerende og farlig. Selv sier han at han ikke var farlig, men at han hadde mye sinne og var utagerende (NRK TV, 2021, 19:55).

Selv om det blir påpekt ting som tilsier at barna kan ha drept Silje, legges det frem som om de er små og ikke i stand til å ta livet av et annet barn. Med utgangspunkt i begrepet om *det ideelle offer* er barna det perfekte offeret. De er unge, små og svake, altså så langt en kan komme bort fra Christie sin beskrivelse av rollen som «gjerningsmenn». Serien forsterker dette inntrykket ved å vise nærbilder av cherroxxer som dingler ned fra stolkantene, barnehender, samt barnas hårsveis og bollekinn. Ved å jevnlig vise disse klippene, blir en gang på gang minnet på hvor små barna er og publikum kan dermed bli påvirket av det de ser. Som nevnt blir virkemidler brukt for å få frem og forsterke ulike følelser, og video kan dermed ha en stor påvirkningskraft (Røsok-Dahl, 2021, s.52-53). Det er nettopp følelser som blir forsterket når disse klippene blir tatt i bruk. I denne serien blir det som nevnt brukt mye ultranære bilder, samt nærbilder, noe som ofte blir brukt når en skal legge vekt på detaljer, som i denne anledning stort sett er bollekinn, barnehender og de små barnekroppene. Dette er altså klipp som forsterker det barnlige, noe som ifølge Lie var et ønske da denne serien ble laget (Sannum & Bergestuen, 2022). Samtidig, barn i denne alderen har bollekinn, korte bein og små hender, og det som filmes og gjentas er den faktiske realiteten av hvordan fire, fem og seksåringer ser ut. I tillegg til dette er filming ovenfra og ned en effektfull måte å gjøre barna enda mer små og uskyldige. Dette har jeg ikke sett at har blitt gjort, da de filmer mer rett bakfra og fra siden. Selv om de da ikke blir mindre ved hjelp av perspektivet, ser vi mer av

barnas barneklipp og bollekinn, noe som gjør at de søte trekkene til de små menneskene blir fremhevet.

Som nevnt i teorikapittelet er den ideelle gjerningspersonen stor, slem og farlig, og har ingen personlig relasjon til offeret (Christie, 1986, s.19-26). Barna blir ikke fremstilt som slemme, men ut fra det en ser i dokumentarserien, er det ingen av disse punktene som treffer de tre barna. Disse barna var først og fremst små, ufarlige barn, i tillegg til at de hadde en god relasjon til offeret. De var naboer, venner og lekekamerater.

4.2 Anonymisering som positiv effekt

Alle i dokumentarserien som er berørt av denne saken, med unntak av Siljes mor, er anonymisert. De ønsket ulik grad av anonymisering og seksåringen med mor er dermed mer anonymisert enn femåringen, da de ønsket totalanonymisering. De ønsket ikke å bli gjenkjent av *noen*, selv ikke av folk de kjenner godt (Brennpunkt, 2021, s.12). De er derfor filmet forfra og blir redigert så uskarpe at det er umulig å se hvem de er, samt at det er brukt sterke kontraster og mørke farger som gjør at vedkommende sine ansikt blir mørklagt og dermed uten gjenkjennbare trekk. I tillegg til dette har de fått skuespillerstemme. Lie fortalte i seminaret på UiS om arbeidet bak denne skuespillerstemmen, da de hadde flere måter de kunne gjøre dette på. De hadde muligheten til å bruke deres originale stemme og deretter vri den om, noe de lot være å gjøre ettersom en ofte blir oppfattet som slem når stemmen blir redigert mørkere på denne måten. Derfor endte de opp med en nøytral skuespillerstemme der det ble brukt profesjonelle skuespillere som gjenga alt seksåringen og moren sa, inkludert nølinger og pustepauser. Dette for å få det så likt den virkelige situasjonen som mulig. I tillegg til dette fikk vi i seminaret vite at de ble bedt om å kle seg annerledes enn det de vanligvis gjør, der de på samme måte skulle ha en hårfrisyrer de ikke identifiserer seg med. Dette for å ikke bli gjenkjent (M. A. Lie, personlig kommunikasjon, 23.mars 2022).

Femåringen med mor, derimot, er noe mildere anonymisert, ettersom det er flere rundt dem som vet at de er knyttet til denne saken og at de derfor ikke var redd for at deres indre krets skulle finne ut hvem de var. Dette fortalte Lie på seminaret (Personlig kommunikasjon, 23.mars 2022). «Han ønsket kun å være anonym for fremmede, og det var viktig for ham at ingen skulle kunne søke seg fram til hans identitet på nett i etterkant. [...] 5-åringens mor var i

utgangspunktet åpen for å stille med navn og bilde, men fordi sønnen ønsket anonymitet måtte vi del-anonymisere henne så folk ikke kunne finne fram til ham via henne» (Brennpunkt, 2021, s.12). Som forklart i teorikapittelet, kan identifisering av kilder i noen situasjoner skade tredjepart og at det i slike tilfeller er viktig med anonymisering (Pressens Faglige Utvalg, 2021). Dersom femåringens mor hadde blitt identifisert er det nettopp dette som kunne skjedd. På samme måte som med seksåringen og moren, er ansiktene deres utydeliggjort og mørklagt. De er begge filmet i profil og vi kan derfor se mer av ansiktsformene deres, i tillegg til at de har sine egne stemmer.

Det at personene er anonymisert kan skape en slags avstand mellom dem og publikum ettersom en ikke får bli kjent med dem på samme måte som dersom en hadde fått se ansiktene deres. Til tross for at de er anonymisert og vi dermed ikke ser ansiktene deres, sitter de fortsatt og snakker fremfor kamera. Det at de tør å stå frem, selv om de er anonymisert, gir en følelse av at de ikke er skyldige. På den ene siden er det noe stakkarslig ved dem når de forteller sin historie. Kombinasjonen av rolig og melankolsk musikk, kaldt lys og rekonstruksjoner som billedliggjør det de forteller, samt at de forteller sin side av saken, kan føre til at publikum får sympati med dem. En blir påvirket av den alvorspregede stemningen. På den andre siden er det ikke så mange andre måter å gjøre det på. De sitter i en stol og forteller sin side av saken, noe som i seg selv er en *vanlig* setting som ikke leder noen spesifikk retning. At kriminalsaken er alvorlig er ren fakta og er dermed ikke noe som kan mildnes av.

De var selv med på å bestemme i hvor stor grad de skulle anonymiseres. Dette bekreftet Lie da hun var på UiS og snakket om dokumentarserien (M. A. Lie, personlig kommunikasjon, 23.mars 2022). Med utgangspunkt i Øys identifiseringstrapp skal det være vanskelig å finne ut hvem disse er. Det eneste vi har å gå ut fra er at de begge er menn sammen med sine mødre, at begge var oppvokst utenfor Trondheim og at mennene nå er i trettiårene. Selv om det er omtrent umulig for de fleste av oss å finne ut hvem disse fire personene er, er det noen detaljer som kan være med på å føre oss nærmere vedkommende, og dette særlig femåringen med mor. De er begge filmet i profil, noe som i seg selv gjør at de er mer gjenkjennelige enn de to andre, i tillegg til at de har sine egne stemmer. Vi får også vite at femåringen har vært i et tungt rusmiljø, noe som igjen fører oss nærmere hvem dette kan være. Dette kan være med på å fremheve den sårbare siden av ham, noe som kan føre til at publikum synes synd i ham. Dette tydeliggjør hvordan den dårlige behandlingen han fikk som ung kan ha påvirket livet

hans. Samtidig er det dette som er realiteten og dit livet hans tok veien. Kanskje hadde han havnet i dette miljøet dersom han hadde en vanlig oppvekst også.

Det er altså ulike deler av identitetstrappen som er brukt på de forskjellige familiene. Seksåringen med mor holder seg på de nederste trappetrinnene; kjønn, alder og til dels familiestatus. Femåringen med mor, derimot, har trinnene; kjønn, alder og personhistorie, der sistnevnte er trappetrinn åtte og dermed nærmer seg den andre siden av trappa der identiteten lettere kan bli avslørt. Samtidig, på det ellefte trappetrinnet i Identifiseringstrappen finner vi *personfoto*. Selv om alle fire er anonymisert med både utydeliggjøring, kontraster og mørke farger, er det fortsatt gjerningspersonene og deres mødre vi ser. Ettersom serien er på fire episoder der gjerningspersonene snakker i store deler av den, ville det høyst sannsynlig vært krevende å holde på publikum uten å vise vedkommende. En løsning kunne være å bruke animasjoner i stedet for de ekte intervjuene, men dette hadde gjerne gitt serien et annet uttrykk og de hadde sittet igjen med et annet resultat. Lie fortalte i seminaret på UiS at de i etterarbeidet la på en mørk «maske» på de anonyme ansiktene. Dette gjorde de for å forsikre seg om at det var umulig for publikum å lysne bildene og på denne måten få frem ansiktene deres i etterkant (Personlig kommunikasjon, 23.mars 2022). Det vil, ifølge skaperne av denne dokumentarserien, derfor være vanskelig å finne ut hvem de involverte er.

Den største forskjellen i anonymiseringen er at seksåringen med mor har fått skuespillerstemme. At de har fått det, er på den ene siden bra ettersom det ikke blir lagt merke til og dermed er de mest nøytrale stemmene. Som nevnt ønsket både seksåringen og moren totalanonymisering, noe som tilsier at de høyst sannsynlig ikke ville deltatt dersom deres ekte stemmer ble brukt. Da er bruken av skuespillerstemmene et fint alternativ. Dersom deres ekte stemmer hadde blitt brukt, men at de ble redigert, hadde de lett hørt mer *slemme* ut ettersom det er det en ofte forbinder slike stemmer med. Samtidig betyr dette at skaperne av denne serien har tatt et bevisst valg med å dra de bort fra slemme-stempelet ved å heller gi dem nøytrale stemmer.

Kilder skal som hovedregel identifiseres og det er derfor ikke ofte en ser anonymiserte personer på TV (Pressens Faglige Utvalg, 2021). Når noen derimot er anonymisert, er vedkommende som nevnt stort sett enten kriminell eller et offer. Det er heller ikke bare fem- og seksåringen som blir holdt anonyme i denne dokumentarserien, men også deres mødre. Dette, som nevnt, med hensyn til at deres nå voksne barn ikke vil bli gjenkjent i media. Fem-

og seksåringen kan derfor oppleves både som kriminell og som offer i denne serien. Det er en alvorlig sak som blir tatt opp og disse mennene er allerede tiltalt for drapet på Silje og er dermed gjerningspersoner i denne kriminalsaken. Likevel kan anonymiseringen fremheve deres offerrolle. Dette fordi de forteller sin side av saken, ekspertene sier det de sier, samt at hendelsene i 1994 blir rekonstruert. På denne måten kan anonymiseringen fremheve deres offerrolle.

4.3 Virkemidler som positiv fordel

Det er brukt mye rekonstruksjoner i denne dokumentarserien, der det blir rekonstruert scener fra avhørene, samt av barna som leker i snøen. I tillegg til å få frem hvor små barna var, fortelles det i Brennpunkt sin metoderapport at det var «viktig å visualisere den ujevne maktbalansen i avhørsrommet, mellom de små barna og politifolkene som avhørte dem» (Brennpunkt, 2021, s.12). Dette kan være med på å gi publikum en idé om hva de skal mene om denne saken og at de får medfølelse med de små barna som måtte sitte timevis i avhør. På denne måten mister publikum kanskje muligheten til å selv kunne ha en mening om hva de tenker om barna, om de er skyldige eller uskyldige. På den andre siden kunne det blitt kjedelig og til dels vanskelig å følge med på alle fire episodene dersom det bare var intervju og eksperter som snakker uten rekonstruksjoner. Videosnittene illustrerer det som blir fortalt i serien og er på denne måten informative. En får ved hjelp av disse en billedlig forklaring av hva som skjedde i 1994. Brurås (2020, s.171-172) forteller at rekonstruksjoner skal være tydelig merket, slik at publikum ikke ledes til å tro at det en ser er den virkelige hendelsen. Selv om rekonstruksjonene i denne dokumentarserien er tydelig merket med «Illustrasjonsbilder», står det der bare i noen sekunder, selv om selve rekonstruksjonene gjerne varer mye lenger. Dersom en ikke ser på skjermen akkurat når dette vises, får en det dermed ikke med seg før den neste rekonstruksjonen dukker opp.

Det spilles mye musikk i bakgrunnen av serien. Selv om musikken er varierende, er det fortsatt samme type musikk og lyder som gjentas gjennom hele serien. Det vi hører mest av, er strykeinstrumenter og klokkespill av noe slag, i tillegg til noe musikk som høres ut som er spilt av et keyboard. Musikken er ikke nødvendigvis trist, men den er rolig og lager en melankolsk stemning. En skjønner som publikum at det er en seriøs setting. Noen ganger hører en det nesten ikke, mens andre ganger er musikken mer dominerende. Flere ganger blir

det stille når fem- og seksåringen, i voksen alder, snakker. Dette er veldig effektivt og gir oss en følelse av at det som blir sagt er viktig. Som nevnt tidligere i oppgaven, er musikk med på å sette en stemning, samt fremheve publikums følelser. Den rolige musikken som jevnt og trutt dukker opp gjennom hele serien vil altså kunne være med å påvirke hva publikum føler og hvilken stemning en sitter igjen med etter å ha sett serien. Uansett om det er barna som er gjerningspersoner eller ikke, vil musikken være med på å få frem alvoret, samt at den får frem at dette er en trist sak for alle som er involvert, uansett hvem som er gjerningsperson.

Selv om det er mange rekonstruksjoner, hører vi svært sjelden barnestemmer. I stedet er det en fortellerstemme som forteller det barnet gjør og sier. Slik er det gjennom hele dokumentarserien, bortsett fra én gang i episode fire (NRK TV, 2021, 12:50), der en barnestemme sier “Jeg gjorde ikke noe, jeg bare så på mens Silje blødde” mens det blir vist frem et dokument, i tillegg til en samtale mellom to barn noen sekunder senere. Det har også blitt brukt en del lydeffekter, deriblant barnelatter og lyden av snølek, i flere av klippene der barna leker i snøen, samt pusting og pesing i episode én, da det er rekonstruert at seksåringen springer for å vise moren sin hva som har skjedd med Silje (NRK TV, 2021, 05:28). Røsok-Dahl (2021, s.102-103) poengterer at det fort kan bli uetisk å bruke en lyd som ikke opprinnelig er der og at en derfor skal være forsiktig med nettopp dette. Snølydene høres naturlige ut og er omtrent ikke merkbare. Barnelatteren og den tunge pusten, derimot, er lyder en legger merke til og som en skjønner er redigert inn i serien. Dette er lyder som forsterker det en ser i rekonstruksjonene. En er gjerne kjent med at latter hører med når barn leker sammen, og disse lydeffektene kan gi et tydeligere bilde av hvordan ting har utspilt seg. Latteren forsterker at de har det gøy når de leker sammen, lyden av snø og akebrett dukker opp når de leker i snøen, og pusting er fremhevet når seksåringen skal vise moren sin at Silje er død. Det føles naturlig og ekte. Samtidig gir dette en ekstra effekt som kan få publikum over på barnas side. Lyden av trasking i snø er en naturlig lyd, mens lyden av latter, derimot, er en antakelse. En vet ikke om barna faktisk lo da de lekte sammen, og lydeffekten kan derfor være med på å gi publikum et feil bilde av hva som skjedde.

I episode tre (NRK TV, 2021, 17:04) er det en rekonstruksjon der femåringen med mor sitter i avhør og moren får “behov for faglig medisinsk hjelp” grunnet det hun får vite i avhøret. Moren går ut og femåringen blir sittende igjen alene sammen med politimannen. Gutten snur seg til døren og roper etter moren sin; “Mamma! Mamma?”. Disse ropene er noe som ikke er bekreftet at skjedde under avhøret i 1994. Da Lie var på UiS og snakket om dokumentarserien

fortalte hun om denne hendelsen. Hun sier at de som spiller i rekonstruksjonen er mor og sønn og at denne gutten ble redd og på ekte begynte å rope etter moren sin da hun gikk ut. Da de jobbet med klippingen av denne episoden, diskuterte de mye frem og tilbake om de skulle ta med dette ropet, eller om de skulle droppe det. Etersom dette var en realistisk situasjon som lett tenkelig kunne oppstått på ekte, valgte de å ta med dette klippet. Gutten roper egentlig “Mamma” hele tre ganger, men de kompenserte med å ta bort ett av ropene, slik at de sto igjen med *bare to* (Personlig kommunikasjon, 23.mars 2022). Dette er ikke direkte en lydeffekt ettersom det faktisk skjer der og da og at lyden hører til klippet, men det blir brukt selv om det ikke er bekreftet at det skjedde i den ekte hendelsen i 1994. På den ene siden er dette en situasjon som kunne skjedd i de ekte avhørene. Det er ikke utenkelig at en gutt på fem år synes det er skummelt å bli satt igjen alene sammen med en ukjent politimann. På den andre siden er dette en situasjon en ikke vet om har skjedd. Ved å ta i bruk dette klippet er det lett å få sympati for gutten, ettersom dette er et følelsesladd klipp som er med på å forsterke hvor håpløs denne situasjonen er. I metoderapporten til Brennpunkt står det at de var nøye med detaljene og at de ikke skulle påstå ting de ikke hadde dekning for (2021, s.13), noe som motstrider det som skjedde i denne rekonstruksjonen.

Det brukes omtrent den samme lyssettingen gjennom alle de fire episodene. Det vil naturligvis være annerledes lys og kvalitet på klippene de har fra 1994, ettersom det er gamle klipp, men med unntak av disse er det lite å finne. De eneste forskjellene jeg har notert meg er at lyset i rekonstruksjonene er noe annet, da det er brukt et litt gulere lys. Jeg antar at dette er for å kunne skille disse videosnittene fra resten av klippene. I tillegg til dette er rommene der mennene intervjues litt mørkere og har et blåaktig lys. Ifølge Goethe (2015, s. 276-311) gir dette en følelse av kulde, som igjen kan gi en følelse av engstelse, svakhet og melankoli. Han sier også at rommet lett kan føles mer tomt og ensomt når denne fargen tas i bruk. Dette kan være med på å fremheve alvoret og hvor vanskelig denne kriminalsaken har vært for vedkommende. Samtidig er dette en trist sak uansett hvem som drepte Silje og det er naturlig at stemningen er alvorspreget. I tillegg til dette blåaktige lyset, er det brukt mer kontraster. Kontrastene og den mørke fargen blir trolig brukt for at ansiktene deres ikke skal vises. Lyssettingen i intervjuet med femåringens mor er omtrent det samme som med mennene; mørkt, kontrastfylt og til dels kaldt. I intervjuene med seksåringens mor er det litt lysere, samt at det er kaldt lys. I tillegg til dette, er personene eller motivet som filmes alltid i fokus, mens bakgrunnen er uklar. Det som er i forgrunnen blir dermed ekstra tydelig og får oppmerksomheten.

Konklusjon

I denne oppgaven har jeg tatt for meg problemstillingen “Hvordan kan anonymisering og bruk av virkemidler påvirke publikums meninger om noen er skyldig eller uskyldig?”, med utgangspunkt i dokumentarserien «Drapet i akebakken». Mine konklusjoner bygger på funn gjennom tekstanalyse, teori og drøfting, og jeg kom ved hjelp av dette frem til disse tre temaene; *Barnet- det ideelle offer*, *Anonymisering som positiv effekt* og *Virkemidler som positiv fordel*.

Under arbeidet med empirien kom det frem at barna blir fremstilt nærmere offerrollen enn rollen som gjerningspersoner. Selv om barna ble tiltalt for drapet av Silje, legges det frem som om de var små og ikke i stand til å gjøre noe så brutalt. Det er altså ingenting i denne serien som beviser at barna er uskyldige, selv om det gjerne er det inntrykket en som publikum sitter igjen med. Sammensetningen av audiovisuelle virkemidler, rekonstruksjon og anonymisering fremhever hvor små barna var da hendelsen inntraff, noe som er med på å sette barna i en uskyldig posisjon. Regissør Lie sier også selv at de ønsket å fremheve hvor små barna var. I tillegg til dette, er det ekspertene sier, samt dokumentene som blir lest opp, med på å forsterke det inntrykket serien allerede har. Det er altså flere ting som kan være med på å vippe publikum over til å gjøre seg opp en mening om at barna er uskyldige, nemlig en god blanding av rekonstruksjoner, anonymisering, lyssetting, kameraets plassering, lyd og musikk.

Media har mye makt og kan med dette påvirke publikum i flere retninger, både om det er riktig eller ikke. På denne måten kan publikum glemme å ta en avgjørelse om hva de selv mener og sitter heller igjen med medias mening- og ikke sin egen. I denne saken ble det ifølge dokumentbevisene brukt ulovlige metoder på barna i 1994, og det er mange elementer og virkemidler i denne dokumentarserien som gjør at barna fremstår som uskyldige. Saken ble gjenopptatt etter serien ble publisert i 2021, noe som kanskje ikke hadde skjedd dersom serien ikke hadde blitt laget. Dette kan si noe om mediets makt og påvirkningskraft.

Det er laget en lignende dokumentarserie i Sverige, “Fallet Kevin”, der det er to brødre på fem og syv år som fikk skylda for å ha drept den fire år gamle Kevin. Denne serien nevnes i “Drapet i akebakken”. En mulighet for videre forskning er å ta utgangspunkt i begge seriene og skrive en oppgave ut fra det. Dette tror jeg kunne ført til interessante svar.

LITTERATURLISTE

- Bastiansen, H. G. (2011). *Vaktbikkjefjernsynet*. IJ-forlaget
- Brennpunkt. (2021). *Metoderapport Skup 2021. Drapet i akebakken*. NRK.
<https://www.skup.no/sites/default/files/2022-02/Skup-metoderapport-Drapet%20i%20akebakken-med%20lenker.pdf>
- Brown, B. (2016). *Cinematography. Theory & practice* (3.utg). Routledge
- Brurås, S. (2020). *Etikk for journalister* (6.utg). Fagbokforlaget
- Chion, M. (1994). *Audiovision. Sound on screen*. Columbia University Press
- Christie, N. (1986). The Ideal Victim. I E. A. Fattah (Red.), *From crime policy to victim policy*. (s. 17-30). The Macmillan Press LTD
- Frey, E. (2006, 6. oktober). *Hvert trinn gir nye kjennetegn*. Journalisten.
<https://journalisten.no/hvert-trinn-gir-nye-kjennetegn/200011>
- Goethe, J. W. von. (2015). *Goethe's Theory of Colours*. John Murray. Hentet fra
<https://www.gutenberg.org/files/50572/50572-h/50572-h.htm>
- Lecheler, S. & De Vreese, C.H. (2019). *News Framing Effects*. Routledge
- Njaastad, O. (2010). *TV-reportasjen*. Gyldendal Akademisk
- NRK TV. (2021). *Brennpunkt: Drapet i akebakken*. [Dokumentarserie]. NRK.
<https://tv.nrk.no/serie/brennpunkt-drapet-i-akebakken/sesong/1/episode/1/avspiller>
- Omdal, S. E, Gerhardsen, A., Sannum, E. & Sætre, S. (2019). *Sa hun virkelig det? Medienes forhold til kildene*. (Rapport fra Kildeutvalget). Norsk Presseforbund.
https://presse.no/wp-content/uploads/2019/11/Kildeutvalgets-rapport_291019-002.pdf
- Pressens Faglige Utvalg. (2021, 01. januar). *Vær Varsom-plakaten*.
<https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>
- Røsok-Dahl, H. (2021). *Levende bilder*. Cappelen Damm Akademisk
- Sannum, E. & Bergestuen, S. T. (Programledere). (2022, 15.april). *Tut & Mediekjør: Skup & Mediekjør: NRKs «Drapet i Akebakken»* [Podkast]. NRK.
<https://podcasts.apple.com/no/podcast/skup-mediekj%C3%B8r-nrks-drapet-i-akebakken/id1510570623?i=1000557660954>
- Wijk, J. Van (2013). Who is the 'little old lady' of international crimes? Nils Christie's concept of the ideal victim reinterpreted. *International Review of Victimology*, 19(2), 159–179 <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0143034312472770>
- Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K., Larsen, L.O. & Moe, H. (2013). *Metodebok for mediefag* (4.utg). Fagbokforlaget